

HERKÜL MİLLAS

6 Ocak 2015

ZAMAN GAZETESİ

Bir tez de şu: “Türkiye’de bir devrim yaşanıyor. Kutuplaşma ve hukuk alanında yapılanların (hukuksuzlukların) nedeni bu devrimin gereğidir.” Tabii bu tez ile bütün hukuksuz işlemler haklı, hatta meşru gösterilebilir. Sanıyorum tezin amacı da zaten bu.

Devrim kelimesi soyut bir olumluluk ima eder gibidir. Türk diline bu kelime öyle yerleşmiş. Eskiden inkılâp ve ihtilal denen toplumsal olaylara bugün devrim deniliyor. Anayasa’da da var, inkılâp olarak. “Olumlu” sayılmayan başkaldırmalara ihtilal değil, isyan denmiştir. Tabii, bu konuda yazıp çizmek için kelimelerin “dokunulmazlığını” ve tabu halini aşmak gerek. Çünkü devrim her zaman olumlu bir girişim değildir. Örneğin Bolşevik devrimi kimilerine göre iyi bir şey, ama başkalarına göre hiç de öyle değil. Karşı devrimlere de devrim denmiştir. Cuntalar genellikle devrimden söz etmişlerdir; keyfi yönetimlerine meşruiyet kazandırmak için. Otoriter ve diktatör rejimler de hep devrim tezini bu amaçla kullanmışlardır. Mao’nun “kültür devrimini” hatırlayalım. Yani devrim demek, kendi başına pek bir şey ifade etmiyor.

Siyaset alanında devrim kelimesiyle genellikle, zor ve şiddet yoluyla yeni yapılanmalara başvurarak “daha iyi yarınlar açılan yollar” anlaşılır. Fransız İhtilali ile bu tür bir devrim anlaşılır. Bu devrimde “mutlu yarınlar” için giyotinlerde kelleler uçuruldu. Kurunun yanında yaş olanlar da yandı. Tabii tarih yazımında bu olay yalnız olumlu sayılmadı; kimi tarihçilere göre gereksiz terör olarak da görüldü. Ama zor kullanmadan da devrim olabilir: “Sanayi devrimi” için bu terim kullanıldığında zor değil, önemli toplumsal değişimler anlaşılır. Einstein’ın teorisi de bilim alanında devrimdi. Yani “devrim” (büyük değişiklik) en azından iki türlü olabiliyor: a) Şiddetle ve kendi hukukunu inşa ederek; veya b) bir tür “gelişme” ile, evrimle ve kurulu hukuk düzenine karşı çıkmadan.

Peki, Türkiye’de bugün hangi tür devrimi yaşadığımız iddia ediliyor? Yasalar hâlâ geçerli mi, yoksa askıya mı alındılar? Soru hayatidir. Açıkça cevaplanmadığında bu alanda hem belirsizlik yaşanacak hem de devrim kelimesi demagoji amaçlı kullanılacak. Tarih içinde zor ve şiddet kullanan devrimler, savaş ortamında bir düşmanı yok etme amaçlı devrimlerdi. Fransız ve Rus devriminde yok edilmek istenen düşman, aristokratlar ve burjuvalardı. Böyle bir konjonktürde ne anayasa, ne yasa, hatta ne de genel ahlak kuralları geçerlidir. Bir ölüm kalım savaşı vardır. İç savaş halleri de öyledir. Bu güç mücadelesi kuralsız yaşanır. Kanlıdır dolayısıyla. Ve sonunda güçlü olan kazanır.

Türkiye’nin böyle bir durumda olduğunu söyleyeni duymadım. Şu an hukuk, anayasa ve yasalar yürürlükte. Yasaları baypas ederek zor ve şiddet kullanarak yok edilmesi gereken düşman da yok. Olsa olsa hukuku çiğnemiş vatandaşlar olabilir. Bunlar da yasal güvence altındadırlar. Bunun aksini iddia eden olmadığına göre de “devrim” sözünü kullananlar herhalde “evrim” dediğim hayatî toplumsal değişiklikleri kastediyorlar. Tabii ki her toplumsal değişiklik bazı toplumsal dirençlere neden olabilir. Ama bir Bolşevik devrimi bir Sanayi Devrimi’ni aynı tür devrim sayamayız. İkincisinde birileri düşman veya hain muamelesi görmemiştir.

“Türkiye’de bir devrim yaşanıyor” söylemiyle ilgili sorun da tam bu noktada. Çünkü bu tezde demagojiyi andıran çelişkiler var. Devrim kelimesinin iki farklı anlamı aynı anda kullanılıyor. Şöyle: Yargı karşısına çıkarılanlar saygı duymamız gereken yasaları çiğnedikleri için suçlanıyorlar. Bu aşamada yasaların kutsiyeti öne çıkarılıyor. Ama yargılama ve cezalandırma sürecine geçilince, bu kez “devrim” adına, “her şey mubah”, “kurunun yanında yaş da yanar” türünde laflar ediliyor. Yani bu ikinci aşamada, uluslararası hukukun ihlal edildiği hatırlatılınca bu kez “devrimci coşku” yasaları ikincil sayıyor; “tehlike büyük, elden ne gelir!” Suçlarken bildiğimiz hukuk hatırlatılıyor; yargılarken şiddet kullanan devrimin uygulamaları hatırlatılıyor.

İkinci çelişki “devrimin” zamanlamasıdır. AKP yönetiminin ilk döneminde barışçıl anlamda bir devrim yaşandı denebilir. Askeri vesayet rejimi geriletildi; inançlarına saygı duyulmamış İslami kitleler haklarına kavuştu; AB’ye katılma süreci 2004 yılında ivme kazandı; ekonomi alanında önemli bir gelişme yaşandı. Bu gelişmelere “devrim” denmesinde zorlama olsa da anlamsız sayılmaz. Çünkü bu gelişmeler Türkiye hayatında önemli bir dönüşümdü. Ama bu “devrim” süresinde, ne “her şey mubahtır”, ne “kurunun yanında yaş da yanar”, ne de “devrim yüzünden hukuk zorlanıyor” denmiştir. Yasalara saygı temel söylemdi bu sürede (uygulama tartışılabilir!). Tersine, “zor kullanan devrim” söylemi bu olumlu gelişmeler son bulunca duyuldu: AB ilişkilerinde problemler yaşanırken, adam başına gelir yükselmeye başlayınca, toplumun bir kesimi hakları konusunda hoşnutsuzluğunu gösterdiğinde ve en önemlisi, 17-25 Aralık “darbesinden” sonra hatırlatıldı “devrim”.

Bir tezin yanlış olduğu, içerdiği çelişkilerinden ve suskunluklarından anlaşılır.

Başka, çok daha basit, çelişki ve suskunluk içermeyen, dolayısıyla çok daha inandırıcı bir tez, devrim yaşanmadığıdır. Üyesi olmaya çalıştığımız AB de, Freedom House türü kuruluşlar da bir ağızdan zaten bunu söylüyor son aylarda: hukuk alanında “yanlışlar” yapılıyor, otoriterlik yaşanıyor. Bu tez daha mantıklı.

Aslında ülke yurttaşlarının bu iki tezdten hangisinin geçerli olduğunu bilmesi hakkıdır. Kıran kırana yürütülen ve zor kullanılarak gücünün egemen olacağı bir “devrim sürecinde miyiz”; yoksa hukukun, anayasanın ve yasaların güvencesi altında mıyız? Yoksa, devrim değil, sıradan bir hukuksuzluk süreci mi yaşıyoruz? Bu soruların cevabı kuşkuya yer bırakmayacak biçimde bilinmesi gerekir. Toplum iki-üç farklı, birbiriyle çelişen “hukuksal çerçeve” içinde hayatını sürdürmez. Kafa karışıklığı hukuk boşluğu gibi işler. Aslında “devrim yaşıyoruz” tezi bu yüzden zararlıdır. “Her şey mubah” mantığı da toplumun çözülüşünün ve anarşinin sinyali gibidir. Hukuk sorgulanmaya başlandığında artık herkes kendi başının çaresine bakar.